

Belgisch euthanasiedebat op scherp: 'Comaregel leidt tot drama's'

Petra Janbroers – 08/04/16, 11:23

© ap. Wim Distelmans introduceerde in België het LevensEinde InformatieForum, Leif.

Hoogleraar Wim Distelmans vindt dat de Belgische euthanasiewet aan herziening toe is. Twee geruchtmakende gebeurtenissen hebben het debat over euthanasie hoog doen oplopen.

Een 74-jarige Brusselaar die zijn zwaar dementerende vrouw doodschiet en daarna zichzelf, omdat euthanasie haar werd geweigerd, ondanks een wilsverklaring.

Wij zijn de eerste generatie die van het begin tot het einde, van reageerbuisbaby tot beademingsapparaat, over leven en dood kan beslissen.

Een katholiek Vlaams zorgtehuis dat voor de rechtbank moet verantwoorden waarom het een euthanasiearts niet bij zijn patiënt toeliet. Twee vrouwen die onthullen hoe een met het infuus stuntelende arts het sterven thuis van hun autistische 38-jarige zus tot een kwelling maakte.

België is in de ban van een reeks geruchtmakende gebeurtenissen die het debat over euthanasie hoog doen oplopen. België was het tweede land ter wereld dat, kort na Nederland in 2002, euthanasiewetgeving invoerde. Euthanasie is toegestaan als door een ongeneeslijke ziekte of een ongeval lichamelijk en/of psychisch lijden ondragelijk en aanhoudend is. De wet vereist een 'redelijke' termijn en consultatie van een tweede arts voordat een euthanasieverzoek wordt ingewilligd.

Verschillen

De spelregels lijken op de Nederlandse, maar er zijn opmerkelijke verschillen. Zo is euthanasie voor een Belg met een geregistreerde wilsverklaring alleen toegestaan als de patiënt in een onomkeerbaar coma is beland. Is de patiënt bij bewustzijn en wil hij levensbeëindiging, dan volstaat die wilsverklaring niet en moet hij een schriftelijk verzoek indienen.

Kankerspecialist en hoogleraar palliatieve geneeskunde Wim Distelmans verwelkomt het debat en hoopt dat het zal leiden tot verbeteringen in de wet. "Wij zijn de eerste generatie die van het begin tot het einde, van reageerbuisbaby tot beademingsapparaat, over leven en dood kan beslissen."

Wilsverklaring

Distelmans (63) is voorzitter van de Federale Controle- en Evaluatiecommissie Euthanasie. "De Belgische euthanasiewet is op een aantal punten aan herziening toe", zegt hij. "De wilsverklaring moet elke vijf jaar worden vernieuwd en mag alleen worden toegepast als de opsteller in een onomkeerbaar coma ligt. Volstrekt belachelijk."

De wilsverklaring moet elke vijf jaar worden vernieuwd en mag alleen worden toegepast als de opsteller in een onomkeerbaar coma ligt. Volstrekt belachelijk.

Distelmans tikt op de ochtendkrant. De moord van de man op zijn demente echtgenote en de daaropvolgende zelfmoord waren voorpaginanieuws. "De comaregel leidt tot dit soort onnodige drama's. De vrouw had een wilsverklaring maar geen onomkeerbaar coma. Ze had alzheimer. Een ongeneeslijk zieke kan in België op elk moment mondeling om euthanasie bij de dokter vragen, maar dient dit volgens de wet op te volgen met een schriftelijk verzoek. Ziet u een lichamelijk en geestelijk uitgemergelde patiënt dat doen? We moeten toe naar de Nederlandse regelgeving, waar de wilsverklaring geldt voor alle situaties waarin de patiënt ondraaglijk en onherroepelijk lijdt, ook bij dementie, of na een beroerte of hersenbloeding."

Zelfverkozen levenseinde

Distelmans is voorvechter van het eerste uur van het recht op palliatieve zorg, en een waardig, zelfverkozen levenseinde. Hij werd in Nederland opgeleid tot Scen-arts (Steun en consultatie bij euthanasie in Nederland) en introduceerde daarna in België het LevensEinde InformatieForum. De Leif-artsen zijn de Belgische Scen-artsen.

Misschien zijn Waalse artsen minder bereid om euthanasie uit te voeren, uit angst voor juridische problemen.

"De levenseindekliniek in Den Haag is zo'n succes omdat mensen die door hun huisarts in de kou worden gelaten er terecht kunnen. Belgen hebben vrije artsenkeuze. Ze kunnen in uitzonderlijke gevallen een Leif-arts inschakelen die de euthanasie uitvoert. Dát hebben wij beter geregeld", aldus Distelmans.

Sinds de invoering van de huidige wetgeving is het aantal gevallen van euthanasie opgelopen tot jaarlijks tweeduizend. Van de betrokken patiënten leed 80 procent aan kanker. Wat opvalt is dat slechts 20 procent van alle geregistreerde euthanasiezaken uit Wallonië komt. Een harde verklaring daarvoor heeft Distelmans niet. "Misschien zijn Waalse artsen minder bereid om euthanasie uit te voeren, of minder bereid te registreren, uit angst voor juridische problemen."

Psychisch lijden

Zo'n vijftig Belgen stappen elk jaar uit het leven vanwege ondraaglijk psychisch lijden. Bij de beoordeling daarvan volgt België de Nederlandse richtlijn van de Vereniging voor Psychiatrie. Bij zo'n zaak moet, behalve twee artsen, een psychiater worden betrokken. Er moet extreem zorgvuldig mee worden omgesprongen, vindt Distelmans. "Als oncoloog kan ik moeilijk inschatten of iemand onherroepelijk psychisch ondraaglijk lijdt, of vindt dat zijn leven is voltooid, al voel ik empathie."

Internationaal bekend werd de zaak-Frank Van Den Bleeken, een recidiverend zedendelinquent die na dertig jaar 'psychisch ondraaglijk lijden' in de gevangenis in 2010 om een dodelijke injectie vroeg. Distelmans begeleidde hem enkele jaren, maar besloot in 2014 het euthanasieverzoek niet in te willigen. Hij twijfelde of het lijden niet werd veroorzaakt door gebrek aan passende behandeling van tbs'ers in België. "Ik wil het falen van de maatschappij niet met euthanasie oplossen", zei hij indertijd. Van Den Bleeken zit nu in het nieuwe Forensisch Psychiatrisch Centrum in Gent.